

სამედიცინო (სარეაბილიტაციო) ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში პანდემიისა და კოსტანდემიურ პერიოდში

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია საქართველოში კოვიდ-19-ით გამოწვეული პრობლემები და მასთან ბრძოლის დადებითი გამოცდილება. ხაზგასმულია, რომ ქვეყანამ წარმატებით გაართვა თავი ვირუსით გამოწვეულ სიძნელეებს.

აღნიშნულია, რომ საქართველოს სამედიცინო-სარეაბილიტაციო ტურიზმის განვითარების კარგი პერსპექტივა გააჩნია. ქვეყანაში მრავლად არის სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ობიექტები, სივრცეები და შესაძლებლობები, რითაც შეიძლება მოიზიდოს მკურნალობისა და ჯანმრთელობის რეაბილიტაციის მსურველი ადგილობრივი თუ უცხოელი ტურისტი და ვიზიტორი.

ნაჩვენებია, რომ ქვეყანა დაყოფილია 11 კლიმატურ და 12 საკურორტო-რეკრეაციულ რაიონად, სადაც მდებარეობს 100-ზე მეტი კურორტი და 180-მდე საკურორტო ადგილი, რომელთა კლასიფიკაციას საფუძვლად უდევს მთავარი სამკურნალო ფაქტორი. ცხრილების სახით მოცემულია მოკლე ცნობები საქართველოს ცნობილი კურორტების შესახებ, სამკურნალო პროფილის მიხედვით. ესენია: მთის კლიმატური, ბალნეოლოგიური, ზღვისპირა კლიმატური, ბალნეო-კლიმატური, კლიმატო-ბალნეოლოგიური და პელოიდური კურორტები. ცალკეა გამოყოფილი მრავალპროფილური სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ცენტრები - სამედიცინო Wellness კურორტი „ბიოლი“ და თბილისის ბალნეოლოგიური კურორტი - „თბილისი-SPA“.

სტატიაში გამოუქვებელია ეკოტურიზმის როლი მოსახლეობის/ტურისტების რეაბილიტაციისა და გაჯანსარების პროცესში. აღნიშნულია, რომ ჯანმრთელობის რეაბილიტაციის საუკეთესო საშუალებაა მათი რეკრეაციული აქტივობა ეკოლოგიურად სუფთა გარემოში, ასევე აქტიური ჩართულობა სოფლად ფერმერულ საქმიანობაში.

საკვანძო სიტყვები: პანდემია, კორონავირუსი, რეკრეაცია, რეაბილიტაცია, სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი რესურსები, სამკურნალო ფაქტორი.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MEDICAL (REHABILITATION) TOURISM IN GEORGIA IN PANDEMIC AND POSTPANDEMIC PERIOD

Otar Paresishvili,

Doctor of Chemistry, Georgian Technical University
Chief Researcher;

Laura Kvaratskhelia,

Doctor of Chemistry, Georgian Technical University
Senior Researcher;

Valentina Mirzaevi,

Georgian Technical University Researcher

SUMMARY

The article examines COVID-19-induced problems in Georgia and its positive experience in disease control. It is emphasized that the country has successfully overcome the difficulties caused by coronavirus.

In this connection it is noticed that Georgia has good potential for medical-rehabilitation tourism development – there are many suitable facilities and areas for medical treatment and health-improving.

The opportunities are considered by means of which Georgia can excite interest and attract local and foreign tourists and visitors who are in need of medical treatment and recovery of their health.

It is shown that the country is divided into 11 climatic areas and 12 health resort and recreative districts, where there are more than 100 health-resorts and about 180 resort places; the main therapeutic factor is the basis for their classification. Brief information concerning famous Georgian resorts is given in accordance with their medical specialty in table form. There are as follows: mountain-climatic, balneological, coast climatic, balneo-climatic, climate-balneological and mud-bath health resorts. In addition, the article contains information about multispecialty medical treatment and health-improving centers – medical Wellness-resort “Bioli” and Tbilisi Balneological Resort “Tbilisi-SPA”.

The article emphasizes the role of eco-tourism for rehabilitation and health improvement of population and tourists. It is noticed that their recreative activities in ecologically-clean environment, participation in farmers’ work is the best way to recover health.

Keywords: pandemic, coronavirus, recreation, rehabilitation, medical treatment and health-improving resources, therapeutic factor, eco-tourism

მსოფლიოს ისტორიაში ერთ-ერთი უდიდესი გამოწვევა - კორონა ვირუსის (კოვიდ-19) პანდემია დღის წესრიგში აყენებს დაზარალებული მოსახლეობის ფიზიკური და ფსიქოლოგიური რეაბილიტაციის პრობლემას. ავტორიტეტული მედიკოსები ერთმნიშვნელოვნად აღნიშნავენ, რომ პანდემიის პერიოდში, როდესაც მოსახლეობას უწევს ხანგრძლივი დროით იზოლაციაში (თვითიზოლაციაში), დახურულ სივრცეში ყოფნა, დიდია ალბათობა ძირითადი დაავადების თანმხლები რიგი გართულებების განვითარებისა (ფსიქოლოგიური, სასუნთქი გზების, საყრდენ-მამოძრავებელი, გულ-სისხლძარღვთა და სხვ.). აღნიშნულიდან გამომდინარე, პოსტპანდემიურ პერიოდში აქტუალურია მოსახლეობის მკურნალობის და რეაბილიტაციის მეთოდებისა და საშუალებების განსაზღვრა და პროცესების სწორად წარმართვა. დროთა განმავლობაში მოსალოდნელია წმინდა სამედიცინო-სამკურნალო მომსახურება (თერაპიული, ინფექციურ-ეპიდემიოლოგიური, ფსიქოლოგიური და სხვ.) ჩაანაცვლოს სამკურნალო-გამაჯანსაღებელმა. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია ქვეყნის რეკრეაციული სივრცეებისა და სამკურნალო-სარეაბილიტაციო ობიექტების მზადყოფნა აღნიშნულ პროცესებში ჩასართველად.

ზოგადად, არსებული პრობლემა მჭიდროდ არის დაკავშირებული ეკონომიკის მეტად მნიშვნელოვან საგმენტთან - ტურიზმთან, კერძოდ, მის ერთ-ერთ სახეობასთან, რეკრეაციულ (სამკურნალო-გამაჯანსაღებელ) ტურიზმთან, რაც ბოლო ხანებში ინტენსიურად ვითარდება. მსოფლიოს მრავალი ქვეყანა წარმატებით ავითარებს ტურიზმის აღნიშნულ სახეობას (გერმანია, ავსტრია, შვეიცარია, საფრანგეთი, იტალია, ჩეხეთი, სლოვაკეთი, უნგრეთი ისრაელი), რომლებსაც საკურორტო-სამკურნალო საქმიანობის მდიდარი ტრადიციები გააჩნიათ - მაღალი დონის სამედიცინო-გამაჯანსაღებელი მომსახურება, სამკურნალო ბუნებრივ-კლიმატური რესურსების ფართო არჩევანი, განვითარებული ინფრასტრუქტურა, დაავადებების პროფილაქტიკისა და რეაბილიტაციის, მკურნალობის თანამედროვე ეფექტური მეთოდები.

საყოველთაო ეპიდემიის ფონზე საქართველოს გააჩნია არცთუ ცუდი პერსპექტივები კორონავირუსის შედეგად ჩამოშლილი ტურიზმის გამოცოცხლებისა. განსაკუთრებით ხელსაყრელი მომენტია სამკურნალო და გამაჯანსაღებელი ტურიზმის სფეროში ადგილობრივი და უცხოელი ტურისტების მოსაზიდად, რამეთუ ქვეყანაში მრავლად არის ამისთვის სათანადო რეკრეაციული სივრცეები და ობიექტები, საკმაოდ კარგი დონის სამედიცინო მომსახურება და შესაბამისი კადრები, ვირუსთან ბრძოლის წარმატებული სამედიცინო და ლოგისტიკური გამოცდილება. ქვეყანამ ფორსმაჟორულ სიტუაციაში გამოავლინა კრიზისის მართვის სამაგალითო უნარი, რაც სათანადოდ აისახა მიღებულ შედეგებში. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს, როგორც პანდემიასთან ბრძოლაში წარმატებულ და შედარებით უსაფრთხო ქვეყანას, ეძლევა შანსი გახდეს რეკრეაციული (სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი) ტურიზმის ჰაბი რეგიონში. მეტად მნიშვნელოვანია დროის ფაქტორი - ქვეყანამ არ უნდა დაკარგოს კორონავირუსთან ბრძო-

ლისას დროში მოპოვებული ის უპირატესობა, რაც მას გამოარჩევს სხვა კონკურენტ ქვეყნებისგან, ოპერატიულად უნდა განახორციელოს ყველა მოსამზადებელი ღონისძიება და სამუშაო (ეკონომიკურ-ორგანიზაციული, ტექნიკური, PR და სარეკლამო საქმიანობა და სხვ.).

ასევე მნიშვნელოვანია სამკურნალო-რეკრეაციული მომსახურების ხარისხი და ხელმისაწვდომობა. სამწუხაროდ, ამ მხრივ, ჯერ კიდევ მრავალი პრობლემა არსებობს.

რიგ კურორტებზე თანამედროვე მოთხოვნებს ვერ პასუხობს არსებული ინფრასტრუქტურა, განსაკუთრებით კომუნალური (ხარისხიანი წყალმომარაგება, თბომომსახურება, გაზიფიცირება, საკანალიზაციო და სანიაღვრე სისტემები, გამწმენდი და ნარჩენების საუტილიზაციო ობიექტები), ბევრი პრობლემაა კურორტებსა და საკურორტო ადგილებში სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის კუთხით, განსაკუთრებით მთიან რეგიონებში (საავტომობილო გზები, სპეციალური სატრანსპორტო საშუალებები და სხვ.).

საყურადღებოა კურორტებისა და სარეკრეაციო სივრცეების ეკოლოგიური მდგომარეობა, განსაკუთრებით ეს ეხება შავიზღვისპირა რაიონებს, სადაც ზაფხულობით, დამსვენებელთა და ტურისტთა მოზღვაგების პირობებში მნიშვნელოვნად უარესდება პლაჟებისა და ზღვის წყლის, ზოგადად გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობა.

სუსტია დარგის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა. თანამედროვე მოთხოვნებს ვერ პასუხობს სამკურნალო-პროფილაქტიკური დაწესებულებებისა და სამკურნალო პანსიონატების სამედიცინო აპარატურითა და ნაგებობებით აღჭურვა. კურორტები განიცდის კვალიფიციური სამედიცინო კადრების ნაკლებობას, დაბალია სასტუმროებში, დასასვენებელ პანსიონატებსა და საკურორტო ობიექტებში მომსახურე პერსონალის კულტურისა და პროფესიული მომზადების დონე. კურორტები არ არის სათანადოდ უზრუნველყოფილი სპორტული ნაგებობებით, გართობისა და დასვენების ინფრასტრუქტურით.

ქვეყნის ტურისტული ინდუსტრია, რომელშიც მოიაზრება მკურნალობა, რეაბილიტაცია, დასვენება, გართობა და სხვა, საჭიროებს სავაჭრო ობიექტების, საზოგადოებრივი კვების, საყოფაცხოვრებო, ინტერნეტ და საბანკო მომსახურების გამართულ ფუნქციონირებას.

საქართველოში ტურიზმის მდგრადი განვითარებისთვის, განსაკუთრებით მსოფლიო პანდემიის პირობებში, არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება მომსახურების ხელმისაწვდომობას, რაც ერთ-ერთი გადამწყვეტი ფაქტორი შეიძლება აღმოჩნდეს ადგილობრივი და უცხოელი ტურისტების მოსაზიდად. მიგვაჩნია, რომ დარგის მენეჯმენტი ორიენტირებული უნდა იყოს დაბალანსებულ, როგორც მოკლევადიან, ასევე გრძელვადიან პერსპექტივაზე. ამ თვალსაზრისით, პირველ რიგში მოსაყვანია შესაბამისობაში ტურისტული მომსახურების ხარისხი და ფასები. (მიუღებელია, როცა საქართველოში განეული საშუალო დონის მომსახურების ღირებულება უტოლდება ნამყვანი ტურისტული ქვეყნების მაჩვენებლებს.)

მოკლედ განვიხილოთ ის შესაძლებლობები, რითაც შეიძლება ქვეყანამ დაინტერესოს და მოიზიდოს მკურნალობისა და ჯანმრთელობის რეაბილიტაციის საქმიანობის მქონე ადგილობრივი თუ უცხოელი ტურისტები და ვიზიტორები.

საქართველო ოდითგანვე ცნობილია თავისი ბუნებრივი სამკურნალო-რეკრეაციული რესურსებით. ქვეყნის ტერიტორიის მცირე ფართობზე 11 კლიმატური სარტყელია, რაც, გეოგრაფიულ პირობებთან ერთად, ლანდშაფტის მკვეთრად განსხვავებულ ტიპებს ქმნის. კლიმატური სარტყლების სიმრავლე, მარადთოვლიანი მწვერვალები და მყინვარები, შავი ზღვის თბილი სუბტროპიკული სანაპირო, ვრცელი დაბლობები, მთები, ტბები, ჩანჩქერები, მდინარეები და მიწის ნიალიდან ამოსული უამრავი მინერალური წყარო კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სიუხვეს განაპირობებს. ამჟამად ქვეყანაში რეგისტრირებულია 100-ზე მეტი კურორტი და 180-მდე საკურორტო ადგილი, გამოვლენილია მინერალური წყლების 2300-ზე მეტი გამოსავალი, რომელთა ჯამური დებიტი დღე-ღამეში ასეულობით მლნ ლიტრს შეადგენს. მინერალურ წყლებს შორის გვხვდება ისეთი ძვირფასი ფიზიკურ-ქიმიური თვისებების მქონე წყაროები, როგორიცაა ბორჯომი და ნაბეღლავი (ვიშის ტიპის), ზვარე და ფასანაური (ესენტუკის ტიპის), ლუგულას უნუკალური ქლორიდულ-კალციუმიანი წყალი და სხვ. მაღალი თერაპიული ეფექტიანობით ხასიათდება თერმული სულფიდური, რადონული, აზოტოვანი, სილიციუმიანი მინერალური წყლები, რომლებიც გამოიყენება სახსრების, პერიფერიული ნერვული სისტემის, კანის, გინეკოლოგიური, უროლოგიური და სხვა დაავადებების სამკურნალოდ.

საქართველოს მთის კლიმატურ კურორტებზე საუკეთესო ბუნებრივი პირობებია მკურნალობისა და დასვენებისთვის, რასაც ხელს უწყობს მზის სპექტრის, განსაკუთრებით მისი ულტრაიისფერი ნაწილის მაღალი აქტივობა და ნათების ხანგრძლივობა, ჯანსაღი ჰავა და ზომიერი ტემპერატურა ზაფხულში.

უმნიშვნელოვანესი საკურორტო ზონაა შავი ზღვისპირეთი, სადაც კლიმატური თერაპია ეფექტიანია მთელი წლის განმავლობაში. ზღვის ჰავა, მზე და უნიკალური მაგნიტური ქვიშები დადებითად მოქმედებს სისხლის მიმოქცევისა და სუნთქვის ორგანოების, ნერვული სისტემის ფუნქციურ დარღვევებსა და სხვა დაავადებებზე.

ჩამოთვლილი ძირითადი საკურორტო ფაქტორების გარდა, ქვეყნის ტერიტორიაზე მოიპოვება სხვადასხვა წარმოშობის სამკურნალო ტალახი (რომელთა შორის კარგადაა ცნობილი ახტალასა და კუმისის ტალახების სამკურნალო თვისებები).

ქვეყანაში არსებული ზოგიერთი კარსტული მღვიმის სპეციფიკური მიკროკლიმატი საუკეთესო საშუალებაა სუნთქვის ორგანოებისა და ნერვული დაავადებების სამკურნალოდ.

ზემოთ აღნიშნული ბუნებრივ-რეკრეაციული რესურსები და სამკურნალო-სარეაბილიტაციო ფაქტორები, გამართული მენეჯმენტისა და სათანადო პიარ-აგიტაციის პირობებში სავსებით მიმზიდველი და მოთხოვნადი შეიძლება გახდეს როგორც ადგილობრივი მოსახლეო-

ბისთვის, ასევე უცხოელი ტურისტებისათვის.

კორონავირუსით დაზარალებულ მოსახლეობას, გამომდინარე მათი ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან, შესაძლებლობა ექნება გაიაროს სამკურნალო-სარეაბილიტაციო კურსი როგორც ქვეყანაში არსებულ მრავალ, სხვადასხვა პროფილის კურორტზე, ასევე არანაკლებ მიმზიდველ საკურორტო ლოკაციებში.

გასული საუკუნის მიწურულს ქვეყანაში 102 კურორტი ფუნქციონირებდა, რომელთაგან 6 - წყალტუბო, გაგრა, ბორჯომი, ქობულეთი, ახალი ათონი და ბიჭვინთა - საკავშირო მნიშვნელობის იყო, 35 - რესპუბლიკური, დანარჩენი კი - ადგილობრივი. კურორტების ძირითადი ნაწილი მდებარეობს ზღვისპირა და მთიან რაიონებში. კურორტების ტიპის მიხედვით კლიმატურია 44 (მათ შორის 25 ზღვისპირა), შერეული (კლიმატურ-ბალნეოლოგიური ან ბალნეოკლიმატური) - 31 და ბალნეოლოგიური - 28.

კურორტების კლასიფიკაციას საფუძვლად უდევს მთავარი ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორი. შესაბამისად, მათი მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, საქართველოს კურორტები შეიძლება კლასიფიცირდეს შემდეგნაირად:

- კლიმატური კურორტი, სადაც ძირითადი სამკურნალო-პროფილაქტიკური ფაქტორია კლიმატი (მაგ., მთის, ტბის, მდინარის ან ზღვისპირა კურორტი), ხოლო მკურნალობის მეთოდები - აერთიერაპია, ჰელიოთერაპია, თალასოთერაპია;
- ბალნეოლოგიური კურორტი, სადაც ძირითადი სამკურნალო-პროფილაქტიკური ფაქტორია ბუნებრივი მინერალური წყალი, რომელიც შეიძლება გამოიყენებოდეს გარეგანი მიზნით (აბაზანა, შხაპი, აუზი და სხვ.), სასმელად, ინჰალაციისა და სხვა პროცედურებისთვის. ბალნეოლოგიური კურორტი აღჭურვილია ბალნეოსამკურნალოებით, სასმელი გალერეებით, ბიუვეტებით, აუზებით, ინჰალატორებით და ა.შ. მკურნალობის მეთოდი - ბალნეოთერაპიული;
- პელოიდური კურორტი, სადაც ძირითად ან ერთ-ერთ ძირითად ბუნებრივ სამკურნალო ფაქტორად, კლიმატთან და ბუნებრივ მინერალურ წყალთან ერთად, გამოიყენება სამკურნალო ტალახი;
- შერეული ტიპის კურორტი, სადაც ერთდროულად რამდენიმე ტიპის ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორი არსებობს. შესაბამისად, იგი შეიძლება იყოს კლიმატურ-ბალნეოლოგიური, ბალნეოკლიმატური და კლიმატურ-ბალნეო-პელოიდური კურორტი.

ქვეყნის საკურორტო მეურნეობის და ტურიზმის განვითარების რეგიონული თავისებურებების, აგრეთვე საკურორტო რესურსების ხასიათის, დანიშნულებისა და განლაგების გათვალისწინებით, საქართველოს ტერიტორია დაყოფილია 12 საკურორტო-რეკრეაციულ რაიონად, რომლებიც ერთმანეთისგან განსხვავდება სპეციალიზაციით, დანესებულებების სტრუქტურითა და განვითარების პოტენციური შესაძლებლობებით.

განვიხილოთ ეს რაიონები და მათი საკურორტო-რეკრეაციული ფაქტორები, რათა პანდემიით დაზარალებულ მოქალაქეებს (როგორც ადგილობრივ მოსახლეობას, ასევე უცხოელ ტურისტებს და ვიზი-

ტორებს) საშუალება ჰქონდეთ იხელმძღვანელონ ამ მონაცემებით, ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემების მოგვარებისას (მკურნალობა, რეაბილიტაცია, დასვენება).

- თბილისი - თბილისის ბალნეოლოგიური კურორტი, ლისის ტბა, კუს ტბა, წყნეთი, კოჯორი და თბილისის წყალსაცავი (ზღვა); გამორჩეული მრავალფუნქციური რაიონი როგორც საკურორტო-რეკრეაციული, ასევე ტურისტული თვალსაზრისით. დედაქალაქი-კურორტი თბილისი ვითარდება როგორც საერთაშორისო ტურიზმის ცენტრი და, იმავდროულად, საერთაშორისო ბალნეოლოგიური ცენტრი.

- იმერეთი - წყალტუბო, საირმე, ზეკარი, სულორი, სამტრედია, გორდი, ცხრაჯვარი, კვერეთი, ზვარი, ნუნისი და იმერეთის მღვიმეები. მსხვილი ტურისტული ცენტრია - ქ. ქუთაისი - საქართველოს მეორე დედაქალაქი; აქ ფუნქციონირებს ცნობილი უროლოგიური პროფილის კურორტი საირმე, ბალნეოლოგიური კურორტი წყალტუბო. იმერეთის მღვიმეების მიკროკლიმატი წარმატებით გამოიყენება სამკურნალოდ.

- კახეთი - თუშეთი, ომალო, დართლო, თელავი, ზინობიანი, ყვარლის ტბები, ლაგოდეხი, ახტალა, უჯარმა, არხილოსკალო, თუშეთის და ვაშლოვანის ეროვნული პარკები, სიღნაღი. აქ არის პოპულარული ტალახით სამკურნალო კურორტი ახტალა; განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ტურისტული ცენტრები - სიღნაღი, თელავი, ლაგოდეხი, გურჯაანი, წინანდალი, ყვარელი. რეგიონი ქვეყანაში ტურიზმის განვითარების მნიშვნელოვანი ცენტრია.

- სამეგრელო-ზემო სვანეთი - მესტია, სქური, ლუგელა, ლებარდე, მენჯი, ცაიში, ანაკლია და პალიასტომის ტბა; მოიცავს კოლხეთის დაბლობს ზღვისპირა სანაპირო ზოლით და მიმდებარე მთისწინეთს. აქ განლაგებულია სხვადასხვა მინერალურ წყაროებზე დაფუძნებული ბალნეოლოგიური კურორტები - ცაიში, მენჯი; ზღვისპირა კლიმატური კურორტები - ანაკლია, მალთაყვა. მთის ჰავა, მაღალმთიანი ლანდშაფტები, მრავალრიცხოვანი მინერალური და თერმული წყაროები - ერთ-ერთ ყველაზე პერსპექტიულ რაიონად წარმოაჩენს როგორც საკურორტო-რეკრეაციული, ასევე ტურისტული თვალსაზრისით (არის ალპინიზმისა და სამთო ტურიზმის მნიშვნელოვანი არეალი).

- ქვემო ქართლი - კუმისი, დმანისი და მანგლისი.
- გურია - ბახმარო, ნაბელდავი, გრიგოლეთი, შეკვეთილი, ურეკი, ნასაკირალი და ანაკლია. მთისა და ზღვის ჰავა, მაღალმთიანი ლანდშაფტები, მრავალრიცხოვანი მინერალური წყაროები - ერთ-ერთ ყველაზე პერსპექტიულ რაიონად წარმოაჩენს როგორც საკურორტო-რეკრეაციული, ასევე ტურისტული თვალსაზრისით. განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს უნიკალური კურორტული თვისებებით გამორჩეული ბახმარო და ურეკი.

- შიდა ქართლი - ჯავა, სურამი, ქვიშხეთი, აბანო, გორიჯვარი და ხოვლე; აქ მდებარეობს პოპულარული ბალნეოკლიმატური კურორტები ჯავა, სურამი და ქვიშხეთი. ძალიან პერსპექტიული რაიონია სამკურნალო ტურიზმის განვითარებისათვის.

- რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი - უნერა, შოვი, ლაიჭხალა, ხიდიკარი, შაორის წყალსაცავი და მუაში. ბუნებრივი ფაქტორებით სამეგრელო-ზემო სვანეთის საკურორტო-რეკრეაციული რაიონის ანალოგიურია; განსაკუთრებით ცნობილია ბალნეოკლიმატური კურორტი უნერა და მთის კლიმატურ-ბალნეოლოგიური კურორტი შოვი, რომელიც იმავდროულად არის ტურისტული ცენტრი.

- მცხეთა-მთიანეთი - გუდაური, საგურამო, სიონი, ბაზალეთის ტბა, ფასანაური, ფშავ-ხევსურეთი, სტეფანწმინდა და ყანჩავეთი. მოიცავს საქართველოს სამხედრო გზის გასწვრივ ტერიტორიას, აქვს მდიდარი ტურისტული ტრადიციები. ალპინიზმის მნიშვნელოვანი ცენტრია სტეფანწმინდა. განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობს საერთაშორისო სამთო-სათხილამურო ცენტრი და ბალნეოლოგიური კურორტი გუდაური. ფუნქციონირებს ტურისტული ცენტრი ქ. მცხეთაში.

- სამცხე-ჯავახეთი - ბორჯომი, აბასთუმანი, ბაკურიანი, ნალვერი, ცემი, მიტარბი, ლიკანი, ჯავახეთის ეროვნული პარკი, ასპინძა და ურაველი. ფუნქციური თვალსაზრისით, ყველაზე მრავალფეროვანია ცნობილი ბორჯომის საკურორტო-რეკრეაციული კომპლექსი, რომელიც, პირველ რიგში, საკურორტო და იმავდროულად ტურიზმისა და დასვენების ცენტრია. ბაკურიანის ლოკალურ კომპლექსს აქვს ორმაგი ფუნქცია: ზაფხულში მთის კლიმატური კურორტია, ხოლო ზამთარში - უმსხვილესი საერთაშორისო სამთო-სათხილამურო კურორტი. მნიშვნელოვანი კურორტებია: ნალვერი, ცემი, პატარა ცემი, ლიბანი და სხვ. უნიკალური სამკურნალო თვისებების მქონე მთის ჰავამ და მრავალი მინერალური წყაროს არსებობამ განაპირობა აქ კლიმატური და ბალნეოლოგიური კურორტების განვითარება. მათ შორის მნიშვნელოვანია ცნობილი ფთიზიატრიული პროფილის კურორტი აბასთუმანი და უნიკალური კლდეში ნაკვეთი ქალაქ-კურორტი ვარძია.

- აფხაზეთი - სოხუმი, გულრიფში, კინდლი, ტყვარჩელი, ახალი ათონი, გუდაუთა, რინა, ავადჰარა, ბიჭვინთა, გაგრა და ლესელიძე. ბუნებრივმა ფაქტორებმა - რბილი სუბტროპიკული ჰავა, თბილი ზღვა, მზის ნათების მაღალი ინტენსივობა, მრავალრიცხოვანი მინერალური წყაროები, მრავალფეროვანი ლანდშაფტი - განაპირობა საკურორტო და ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარების ბუნებრივი ფონის შექმნა.

- აჭარა - ბათუმი, ქობულეთი, მახინჯაური, გონიო, კვარიათი, სარფი, ციხისძირი, მწვანე კონცხი, ჩაქვი, კოკოტაური, ბაბანაური, გომარდული და ბეშუმი. ძირითადი ცენტრებია - ბათუმი, ქობულეთი, მახინჯაური, მწვანე კონცხი, ციხისძირი. ყველაზე პერსპექტიულია ქობულეთი, გამორჩეული განსაკუთრებული სამკურნალო კლიმატით.

ვფიქრობთ, დაინტერესებულ პირთათვის (მათ შორის პირველ რიგში უცხოელთათვის) საინტერესო იქნება ქვეყანაში არსებული მნიშვნელოვანი კურორტების შესახებ მოკლე ინფორმაცია.

ქვემოთ მოყვანილ ცხრილებში მოცემულია საქართველოს ცნობილი კურორტების შესახებ ზოგადი მონაცემები სამკურნალო პროფილის მიხედვით.

მთის კლიმატური კურორტები

კურორტი	გეოგრაფიული მონაცემები	ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები	მკურნალობის სახეობები	სამკურნალო ჩვენებები
ბაკურიანი	მდებარეობს ბორჯომის ხეობაში (ბორჯომის მუნიციპალიტეტი), ზღვის დონიდან 1700 მ სიმაღლეზე, თბილისიდან 180 კმ და ბორჯომიდან 28 კმ მანძილზე. რელიეფი - მთაგორიანი, გარშემორტყმულია წიწვოვანი (ნაძვი, ფიჭვი) უნიკალური კორომებითა და ალპური მდელოებით. კლიმატი - საშუალომთის. ზამთარი ცივი, ზაფხული ზომიერად გრილი, მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2000 სთ.	საშუალომთის ზედა სარტყლის ჰავა.	პასიური და აქტიური კლიმატოთერაპია, ჰაერისა და მზის აბაზანები.	ლიმფადენიტები, სუნთქვის ორგანოთა ქრონიკული არატუბერკულოზური დაავადებები, სისხლნაკლებობა. ალსანიშნავია, რომ ბაკურიანი არის საერთაშორისო მნიშვნელობის სამთო-სათხილამურო კურორტი.
ბახმარო	მდებარეობს მესხეთის (აჭარა-იმერეთის) ქედის ფერდობზე, მდ. ბოხვისწყლის ხეობაში (ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი), ზღვის დონიდან 1920-2050 მ სიმაღლეზე, თბილისიდან 365 კმ და ჩოხატაურიდან 55 კმ მანძილზე, შავი ზღვიდან სწორი ხაზით 50 კმ მანძილზე. რელიეფი - მთაგორიანი, გარშემორტყმულია ნაძვისა და სოჭის მარადმწვანე ტყით, კლიმატი - საშუალომთისა და ზღვის ჰავა, ზამთარი ცივი, ზაფხული გრილი და ზომიერად მშრალი. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2050-2200 სთ.	ზღვის ჰავასთან შეჯერებული საშუალომთის ჰავა.	პასიური და აქტიური კლიმატოთერაპია.	სუნთქვის ორგანოთა ქრონიკული დაავადებები, ტუბერკულოზის სხვადასხვა (ფილტვის, ძვალ-სახსართა, ჯირკვლოვანი, პლევრალური) ფორმა, მეორეული ანემია, ნევრასთენია.
ცემი და პატარა ცემი	მდებარეობენ თრიალეთის ქედის ჩრდილოეთ ფერდობზე, მიეკუთვნებიან ბორჯომის კურორტების ჯგუფს, ზღვის დონიდან 1120 და 1370 მ სიმაღლეზე შესაბამისად, თბილისიდან 165 და 171 კმ, ბორჯომიდან 15 და 17 კმ მანძილზე. რელიეფი - მთაგორიანი, კლიმატი - საშუალომთის, ზამთარი ცივი, ზაფხული ზომიერად თბილი, მშრალი. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2000 სთ.	საშუალომთის ქვედა სარტყლის ჰავა წინწნარის სურნელით.	პასიური კლიმატოთერაპია.	გულ-სისხლძარღვთა სისტემის პათოლოგიები, ფილტვების, ლიმფური კვანძების და პლევრის ტუბერკულოზის დახურული ფორმა, ნერვული სისტემის ფუნქციური და სხვ. დაავადებები, რკინა-დეფიციტური ანემია.
მანგლისი	მდებარეობს თრიალეთის ქედის სამხრეთ ფერდობზე, მდ. ალგეთის ხეობაში (თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი), ზღვის დონიდან 1200 მ სიმაღლეზე, თბილისიდან 65 კმ და თეთრიწყაროდან 45 კმ მანძილზე. რელიეფი - ბორცვიანი პლატო. მცენარეულობა წარმოდგენილია წიწვოვანი (ძირითადად ფიჭვი) და ფოთლოვანი ჯიშებით. კლიმატი - საშუალომთის, ზამთარი ზომიერად ცივი, ზაფხული თბილი, ზომიერად მშრალი, მზის ნათების ხანგრძლივობა - 2000 სთ. წელიწადში.	საშუალომთის ქვედა სარტყლის ჰავა.	პასიური კლიმატოთერაპია.	ფილტვის ტუბერკულოზური და არატუბერკულოზური ქრონიკული დაავადებები, ბრონქული ასთმა, ლიმფური ჯირკვლების ტუბერკულოზი, მშრალი პლევრიტი, სისხლნაკლებობა, ნერვული სისტემის ფუნქციური დაავადებები.

გარდა ზემოთ აღნიშნული კურორტებისა, ქვეყანაში კიდევ მრავალი მთის კლიმატური კურორტია, რომელთაც გააჩნიათ ღირებული სამკურნალო, პროფილაქტიკური და სარეაბილიტაციო ფუნქცია. მათ შორისაა კოჯორი, ნავკისი, კიკეთი, წყნეთი, წოდორეთი (თბილისის შემოგარენის კურორტები და საკურორტო ადგილები), ბაზალეთის ტბა, სიონი, შაორის წყალსაცავი, ბეშუმბი, ლიბანი, ჩითახევი, არხილოსკალო, გომის მთა, ცივი კოდა და სხვ.

ბალნეოლოგიური კურორტები

კურორტი	გეოგრაფიული მონაცემები	ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები	მკურნალობის სახეობები	სამკურნალო ჩვენებები
წყალტუბო (კურორტი ფუნქციონირებს მთელი წლის განმავლობაში)	მანძილი ქუთაისიდან - 7 კმ, თბილისიდან - 250 კმ, სიმაღლე ზღვის დონიდან 95-120 მ, რელიეფი - ვაკე-კლიმატი - სუბტროპიკული, ზამთარი რბილი, უთოვლო; ზაფხული ძალიან თბილი, ზომიერად ნოტიო; მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2000-2050 სთ.	სუსტად რადიოაქტიური რადონული, აზოტიანი, ქლორიდ-ჰიდროკარბონატული-სულფატური ნატრიუმიანი-კალციუმიანი-მაგნიუმიანი მინერალური წყლები, ტემპერატურით 35-37°C; დებიტი: 20 მლნ ლ/დღ.-ლ.	მინერალური წყლის აბაზანები.	საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატის, ნევროლოგიური, კარდიოლოგიური და გინეკოლოგიური დაავადებები, ენდოკრინული სისტემის პათოლოგიები და სხვ. კურორტის უნიკალური სამკურნალო თვისებების მქონე თერმულ-რადონული მინერალური წყლები კურნავს 60-მდე დაავადებას.
მენჯი (კურორტი ფუნქციონირებს მთელი წლის განმავლობაში)	მდებარეობს კოლხეთის დაბლობის ცენტრალურ ნაწილში, მდ. ცივის (მდ. რიონის მარჯვენა შენაკადი) ხეობაში (სენაკის მუნიციპალიტეტი), მანძილი სენაკიდან - 5 კმ, ზუგდიდიდან - 50 კმ, თბილისიდან - 295 კმ. სიმაღლე ზღვის დონიდან 29 მ, რელიეფი - ვაკე-კლიმატი - ნოტიო სუბტროპიკული, ზამთარი რბილი, ზაფხული ძალიან თბილი, ნოტიო; მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2160-2200 სთ.	მეთანიანი, სულფიდური, კაჟიანი, ქლორიდულ-ნატრიუმიანი და აზოტიანი, სულფიდური, ქლორიდულ-ნატრიუმიანი მინერალური წყლები. დებიტი: 700 ათასი ლ/დღ.-ლ.	მინერალური წყლის აბაზანები (ბალნეოთერაპია).	ძვალ-სახსართა, გულ-სისხლძარღვთა, პერიფერიული ნერვული სისტემებისა და გინეკოლოგიური პროფილის დაავადებები.
ცაიში (კურორტი ფუნქციონირებს მთელი წლის განმავლობაში)	მდებარეობს კოლხეთის დაბლობის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში, მდ. ჯუმის ხეობაში (ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი), ზუგდიდიდან 15 კმ და თბილისიდან 310 კმ მანძილზე, ზღვის დონიდან 120-150 მ სიმაღლეზე; რელიეფი - ვაკე, კლიმატი - სუბტროპიკული, ზამთარი რბილი, უთოვლო; ზაფხული ძალიან თბილი, ნოტიო; მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2300-2400 სთ.	ორი ტიპის მინერალური წყალი - სულფიდურ-ქლორიდულ-ნატრიუმიანი და აზოტიანი, კაჟიანი, ქლორიდულ-სულფატურ-ნატრიუმიანი-კალციუმიანი მინერალური წყლები. ორივე წყლის დებიტი ერთად: 3 მლნ ლ/დღ.-ლ.	მინერალური წყლის აბაზანები.	საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემის ფუნქციური დარღვევები, პერიფერიული ნერვული სისტემის, კანისა და გინეკოლოგიური პროფილის დაავადებები.

ქვეყნის სხვა ბალნეოლოგიური კურორტებიდან აღსანიშნავია: ნოქალაქევი, ამაღლება, სულორი, კურსები, სამტრედია, გორმალა, სიმონეთი; ხოლო საკურორტო ადგილებიდან: მუხური, ნასაკირალი.

ზღვისპირა კლიმატური კურორტები

კურორტი	გეოგრაფიული მონაცემები	ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები	მკურნალობის სახეობები	სამკურნალო ჩვენებები
ბათუმი (ბათუმს გააჩნია კარგად განვითარებული ინფრასტრუქტურა. მრავლად არის მსოფლიოში ცნობილი სასტუმრო ბრენდების ობიექტები, კაფე-რესტორნები, საკონცერტო, გასართობი პარკები და სხვ.)	საქართველოს ყველაზე სამხრეთით მდებარე ქალაქი-კურორტი, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის (ა/რ) დედაქალაქი. მანძილი თბილისიდან - 360 კმ. სიმაღლე ზღვის დონიდან: 5 მ. რელიეფი - ვაკე-ბორცვიანი. კლიმატი - ზღვისპირა, ნოტიო სუბტროპიკული, ზამთარი ძლიერ რბილი და თითქმის უთოვლო, იანვრის საშუალო ტემპერატურა - 6,5°C, ზაფხული ძლიერ თბილი, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 22,6°C. ნალექების წლიური რაოდენობა - 2718 მმ. ნალექიან დღეთა რიცხვი წელიწადში 130-170 დღე. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 1958 სთ.	ზღვისპირა ნოტიო სუბტროპიკული ჰავა და ზღვის წყალი	ჰაერისა და მზის აბაზანები, ზღვის წყლის აბაზანები, ტერენკური და სხვ.	გულ-სისხლძარღვთა და სუნთქვის სისტემის (არატუბერკულოზური ხასიათის) დაავადებები, რკინადეფიციტური ანემია, ენდოკრინული და მცირე ფიზიკური დატვირთვით გამოწვეული სიმსუქნე.
ქობულეთი*	მდებარეობს შავი ზღვის სანაპირო ზოლში, აჭარა-იმერეთის ქედის ფერდობებზე (ქობულეთის პუნიციპალიტეტი, აჭარის ა/რ), ბათუმიდან 30 კმ და თბილისიდან - 335 კმ მანძილზე. რელიეფი - ვაკე; მცენარეულობა წარმოდგენილია ძირითადად დეკორატიული ჯიშებით, ციტრუსების, ჩაისა და ბამბუკის პლანტაციებით. კლიმატი - ზღვისპირა სუბტროპიკული, ზომიერად ნოტიო. ზამთარი ძალიან რბილი, უთოვლო, იანვრის საშუალო ტემპერატურა - 5°C. ზაფხული ძალიან თბილი, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 23 °C. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში: 2200 სთ.	უნიკალური ქვიშის პლაჟი და განსაკუთრებული მიკროკლიმატი.	ჰაერისა და მზის აბაზანები	ნერვული და გულ-სისხლძარღვთა სისტემების, სუნთქვის ორგანოთა არატუბერკულოზური დაავადებები, სისხლნაკლებობა და რაქიტი.

<p>ურეკი **</p>	<p>მდებარეობს კოლხეთის დაბლობის სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში, შავი ზღვის ნაპირზე (ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი), ქობულეთიდან - 12 კმ, ფოთიდან - 15 კმ, თბილისიდან - 320 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 2-10 მ. რელიეფი - ვაკე-კლიმატი - ნოტიო სუბტროპიკული, ზამთარი რბილი უთოვლო, იანვრის საშუალო ტემპერატურა - 5,8°C. ზაფხული ძალიან თბილი, ნოტიო, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 23°C. ნალექების წლიური რაოდენობა - 2000-2100 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2000 სთ.</p>	<p>ზღვისპირა ჰავა, ზღვის წყალი, პლაჟის მაგნიტური რკინის შემცველი ქვიშა, მაგნიტური ველი, „დამაგნიტებელი“ წყალი. კურორტის უნიკალურობას განაპირობებს აქ ბუნებრივად შექმნილი დაბალი ინტენსივობის მაგნიტური ველი და მის თავზე არსებული სასწაულმოქმედი მაგნიტური ქოლგა.</p>	<p>თალასოთერაპია, ქვიშის აბაზანები, „დამაგნიტებელი“ წყლის მიღება (დაღევა).</p>	<p>გულ-სისხლძარღვთა და ცენტრალური ნერვული სისტემის ფუნქციური დაავადებები, სასუნთქი გზების (მშრალი პლევრიტი), საყრდენ-მამოძრავებელი და ენდოკრინული სისტემებისა და გასტროენტეროლოგიური დაავადებები.</p>
-----------------	--	---	--	---

შენიშვნები:

* ამჟამად ქობულეთი აჭარის შავი ზღვისპირეთის მნიშვნელოვანი ტურისტული ცენტრია, მისი პლაჟი ითვლება ერთ-ერთ საუკეთესოდ კავკასიის შავი ზღვის სანაპიროზე; კურორტის მთელ სიგრძეზე (12 კმ), პლაჟსა და დასახლებულ ნაწილს შორის რამდენიმე მეტრი სიგანის სანაპირო ზოლი უჭირავს ფიჭვის ჭაღებს, რაც ქმნის განსაკუთრებულ მიკროკლიმატს (ძალიან სასარგებლოა განსაკუთრებით გულ-სისხლძარღვთა სისტემისა და ფილტვების დაავადებებისთვის). ქობულეთის სიახლოვეს არის სამი დაცული ტერიტორია - ქობულეთისა და კინტრიშის (1959 წ.) დაცული ტერიტორიები და მტირალას ეროვნული პარკი. პარკში მდებარე მტირალას მთა (ზ.დ. 1381 მ) ყველაზე უხვნალექიანი ადგილია საქართველოში.

** ურეკის სანაპიროდან 100 მ მანძილზე ზღვა ძალიან დაბალია (სიღრმე არ აღემატება 2 მ-ს), ფსკერი დაფარულია მაგნიტური შავი ქვიშით, რის გამოც მთელი დღის განმავლობაში მზისგან თბება არა მხოლოდ წყალი, არამედ ფსკერის ქვიშაც, რომელიც ღამეც ათბობს ზღვის წყალს. სწორედ ამიტომ არის ზღვის წყალი ურეკში ძალზე თბილი. გარდა ამისა, ამგვარი ორმხრივი სითბო ხელს უწყობს იოდის გამომყოფი მიკროორგანიზმების ინტენსიურ გამრავლებას.

აჭარისა და გურიის შავი ზღვისპირეთში კიდევ მრავალი გამორჩეული კურორტია, სადაც კარგი პირობებია მკურნალობის, რეაბილიტაციისა და დასვენებისათვის. ესენია: ციხისძირი, მწვანე კონცხი, ჩაქვი, მალთაყვა, გრიგოლეთი, შეკვეთილი, გონიო, კვარიათი და სხვ.

ცალკე აღნიშვნის ღირსია აფხაზეთის ა/რ-ის შავი ზღვისპირა კურორტები (გაგრა, ბიჭვინთა, ახალი ათონი, სოხუმი, მიუსერა, ოქროს ნაპირი, ლესელიძე, გუმისთა, აგუძერა და სხვ.), რომლებსაც გააჩნიათ უნიკალური ბუნებრივი პირობები (კლიმატი, ჰავა, რელიეფი და მცენარეული საფარი, ზღვის წყალი და სანაპირო ზოლი, ისტორიული და კულტურული ღირსშესანიშნაობები) და შესაძლებლობები სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ტურისტული ინდუსტრიის განვითარებისთვის. სამწუხაროდ ცნობილი მოვლენების გამო ვერ ხერხდება ამ უნიკალური მხარის სამკურნალო-რეკრეაციული რესურსების პოტენციალის სრულფასოვნად გამოყენება.

ბალნეო-კლიმატური კურორტები

კურორტი	გეოგრაფიული მონაცემები	ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები	მკურნალობის სახეობები	სამკურნალო ჩვენებები
<p>თბილისის ბალნეოლოგიური კურორტი</p> <p>(კურორტი ფუნქციონირებს მთელი წლის განმავლობაში)</p>	<p>მდებარეობს თბილისის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში, ზღვის დონიდან 420 მ სიმაღლეზე, კლიმატი - რბილი, კონტინენტური, ზომიერად მშრალი. ზამთარი რბილი, მცირეთოვლიანი; იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -1°C. ზაფხული ცხელი და მშრალი; აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 24°C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა - 554 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2112 სთ.</p>	<p>დაბალმთის ჰავა და სუსტად მინერალიზებული თერმული (37-47°C) სულფიდური, ქლორიდულ-ჰიდროკარბონატული და ჰიდროკარბონატულ-კარბონატულ-ქლორიდული ნატრიუმიანი მინერალური წყლები. გამოიყენება ახტალისა და კუშისის სამკურნალო ტალახები. ამჟამად ბალნეოლოგიური კურორტი არის თანამედროვე კეთილმოწყობილი სამკურნალო დიაგნოსტიკური და სარეაბილიტაციო დანესებულება.</p>	<p>მინერალური წყლის აბაზანები, შესხურება, ჰიდროთერაპია; ტალახის აბაზანები, აპლიკაციები, ტამპონები; წყალქვეშა და მშრალი დაჭიმვის პროცედურები; მასაჟები, მათ შორის ცერებრული დამბლით დაავადებული ბავშვებისთვის; პასიური კლიმატოთერაპია.</p>	<p>სახსრების ქრონიკული დაავადებები (რევმატული, ინფექციური, ტრავმული, ენდოკრინული), გულ-სისხლძარღვთა და პერიფერიული ნერვული სისტემების დაავადებები, ქრონიკული გინეკოლოგიური დაავადებები, სხვადასხვა წარმოშობის კუნთების, მყესების ანთება.</p>
<p>ბორჯომი</p> <p>(კურორტი ფუნქციონირებს მთელი წლის განმავლობაში)</p>	<p>მდებარეობს მესხეთისა და თრიალეთის ქედების ფერდობებს შორის, მდ. მტკვრისა და მისი შენაკადების ხეობაში (ბორჯომის მუნიციპალიტეტი), თბილისიდან - 155 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 800-1000 მ. რელიეფი - მთაგორიანი. ქედების ფერდობები დაფარულია ფართოფოთლოვანი და წიწვოვანი ტყეებით. კლიმატი - სუბტროპიკული ზონის დაბალმთიანი ტყის ჰავა. ზამთარი ზომიერად ცივი, მცირეთოვლიანი, იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -2,1°C. ზაფხული თბილი, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 20,1°C. ნალექების წლიური რაოდენობა: 653 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 1800-1900 სთ.</p>	<p>დაბალმთის ჰავა; ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული ნატრიუმიანი და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული ნატრიუმიანი, ბორიანი (და კაჟმჟავა-ბორიანი) მინერალური წყლები.</p>	<p>პასიური კლიმატოთერაპია, მინერალური წყლის მიღება (დალევა), აბაზანები, გამორეცხვა და ინჰალაცია.</p>	<p>ქრონიკული გასტრიტი, კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის წყლულოვანი დაავადება, კოლიტი და ენტეროკოლიტი, ღვიძლისა და ნაღვლმდენი გზების დაავადებები, პანკრეატიტი.</p>

<p>საირმე</p>	<p>მდებარეობს მესხეთის (აჭარა-იმერეთის) ქედის ჩრდილოეთ კალთაზე, მდ. ნაბლარისწყლის ხეობაში (ბაღდათის მუნიციპალიტეტი), ქუთაისიდან - 55 კმ, ბაღდათიდან - 25 კმ, თბილისიდან - 255 კმ მანძილზე, ზღვის დონიდან 950 მ სიმაღლეზე. რელიეფი - მთაგორიანი. კლიმატი - სუბტროპიკული, საშუალომთის (ქვედა სარტყელი) ტყიანი ზონა. ზამთარი ზომიერად ცივი, მცირეთოვლიანი; იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -1°C. ზაფხული ზომიერად თბილი, ზომიერად ნოტიო; აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 17°C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა: 1000-1100 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში: 1273-1459 სთ.</p>	<p>საშუალომთის ქვედა სარტყლის ჰავა; ნახშირმჟავა, კაჟიანი, ბორიანი, რკინიანი მინერალური წყლები და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული კალციუმიან-მაგნიუმიანი, კაჟიანი, რკინიანი მინერალური წყლები, დებიტი: 50 ათასი ლ/დღ.-ლ.</p>	<p>მინერალური წყლის აბაზანები და მიღება (დაღევა), პასიური კლიმატოთერაპია.</p>	<p>გინეკოლოგიური და უროლოგიური პროფილის დაავადებები, თირკმლების, კუჭ-ნაწლავის ტრაქტის, ღვიძლისა და სანაღვლე გზების სხვადასხვა ეტიოლოგიის ქრონიკული და ანთებითი დაავადებები, ჰეპატიტი, ქოლეცისტიტი, ნივთიერებათა ცვლის დარღვევა. საირმის ნახშირმჟავა წყლების განსაკუთრებულად სასარგებლო მოქმედებამ თირკმლებსა და საშარდე გზების დაავადებებზე განაპირობა კურორტის უროლოგიური პროფილი.</p>
<p>ნაბეღლავი</p>	<p>მდებარეობს მესხეთის ქედის მთისწინეთში ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი, ჩოხატაურიდან - 25 კმ, სამტრედიიდან - 50 კმ, თბილისიდან - 335 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 470-490 მ. რელიეფი - მთაგორიანი. მცენარეულობა წარმოდგენილია სუბტროპიკული კულტურებით. კლიმატი - სუბტროპიკული, ზომიერად ნოტიო ჰავა. ზამთარი რბილი, თითქმის უთოვლო; იანვრის საშუალო ტემპერატურა - 3,6°C. ზაფხული თბილი, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 20°C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა - 1438 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 1800-1900 სთ.</p>	<p>დაბალმთის ჰავა და ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატული ნატრიუმიანი (ბორჯომის ტიპის) მინერალური წყლები, შეიცავენ კაჟმჟავას, ბრომს და სხვა ბიოლოგიურად აქტიურ ნივთიერებებს; დებიტი: 600-700 ათასი ლ/დღ.-ლ.</p>	<p>მინერალური წყლის მიღება (დაღევა) და აბაზანები; პასიური კლიმატოთერაპია. მინერალური წყალი „ნაბეღლავი“ გამოიყენება ავადმყოფთა სამკურნალოდ როგორც სასმელად, ისე სააბაზანო პროცედურებისთვის.</p>	<p>კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის წყლულიანი დაავადებები, ქრონიკული კოლიტები და ენტეროკოლიტები, ქრონიკული გასტრიტი, ჰიპოაციდური გასტრიტი, ნაღვლის ბუშტისა და სანაღვლე გზების ქრონიკული ანთება, ნივთიერებათა ცვლის მოშლით გამოწვეული დაავადებები (შაქრიანი დიაბეტის მსუბუქი და საშუალო ფორმა, სიმსუქნე), საჭმლის მომწელებელი ორგანოების დაავადებები).</p>

ქვეყნის სხვა ბალნეოკლიმატური კურორტებიდან აღსანიშნავია: უნერა, ნუნისი, უჯარმა, სქური, ჯავა, ვაჟას წყარო, თორღვას აბანო, ყანჩავეთი, გორიჯვარი, ყვარლის ტბები და სხვ., ხოლო საკურორტო ადგილებიდან - ლისის ტბა, კუს ტბა, ზვარე, ხიდიკარი და სხვ.

კლიმატურ-ბალნეოლოგიური კურორტები

კურორტი	გეოგრაფიული მონაცემები	ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები	მკურნალობის სახეობები	სამკურნალო ჩვენებები
აბასთუმანი	მდებარეობს მესხეთის (აჭარა-იმერეთის) ქედის სამხრეთ ფერდობზე, მდ. ოცხის ხეობაში, თბილისიდან - 340 კმ, ახალციხიდან - 28 კმ, ადიგენიდან - 25 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან 1250-1450 მ. რელიეფი - მთაგორიანი. კლიმატი - საშუალომთის (ქვედა სარტყელი). ზამთარი ცივი, თოვლიანი, იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -6°C; თოვლის საფარი მდგრადი, შუა დეკემბრიდან მარტვის თვის მეორე დეკადის ბოლომდე. ზაფხული ზომიერად თბილი, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 16°C. ნალექების წლიური რაოდენობა - 688 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში: 1967 სთ.	ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები: საშუალომთის ქვედა სარტყლის ჰავა და თერმული კაჟიანი, სულფატურ-ქლორიდულ-კალციუმიანი-ნატრიუმიანი მინერალური წყლები, საერთო მინერალიზაციით 0,6 გ/ლ. დებიტი: 70 ათასი ლ/დღ.-ლ.	პასიური კლიმატოთერაპია, მინერალური წყლის აბაზანები.	ფილტვების ტუბერკულოზი განვითარების ყველა ფაზაში, პნევმო-პლევრიტისა და ლიმფადენიტის ქრონიკული და მწვავე ფორმები; ძვალ-სახსართა და პერიფერიული ნერვული სისტემების, გინეკოლოგიური დაავადებები.
სურამი	მდებარეობს ლიხის ქედის სამხრეთ კალთის ძირში, მდ. სურამულას (მდ. მტკვრის მარცხენა შენაკადი) სანაპირო ზოლში (ხაშურის მუნიციპალიტეტი), ხაშურიდან - 7 კმ, გორიდან - 50 კმ, თბილისიდან - 110 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 740 მ. რელიეფი - გორაკებიანი. ირგვლივ მთების კალთები დაფარულია შერეული ტყეებით (ნაძვი, სოჭი, ფიჭვი, წიფელი, მუხა და სხვ.). კლიმატი - ზომიერად კონტინენტური. ზამთარი რბილი, თითქმის უთოვლო; იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -9°C. ზაფხული თბილი, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 20,2 °C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა: 781 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში: 2300 სთ.	დაბალმთის ჰავა და სუსტად სულფიდური, ჰიდროკარბონატულ-მაგნიუმიანი-კალციუმიანი მინერალური წყლები, დებიტი - 40 ათასი ლ/დღ.-ლ.	პასიური კლიმატოთერაპია, მინერალური წყლის აბაზანები.	სასუნთქი ორგანოების (არატუბერკულოზური ხასიათის), საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატის ქრონიკული, პერიფერიული ნერვული სისტემის, კანის, გულ-სისხლძარღვთა დაავადებები. სურამი გამორჩეული მიკროკლიმატის მრავალფეროვნებით, იგი ასევე ცნობილია როგორც საბავშვო პროფილის კურორტი.

<p>შოვი</p>	<p>მდებარეობს დიდი კავკასიონის მთავარი (წყალგამყოფი) ქედის სამხრეთ ფერდობზე, მდინარეების - ბუბასა და ჭანჭახის (მდ. რიონის შენაკადები) ზედა წელში (ონის მუნიციპალიტეტი), ონიდან - 35 კმ, თბილისიდან (ტყიბულის გავლით) - 340 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 1600 მ. რელიეფი - მთაგორიანი. კლიმატი - საშუალომთის (ზედა სარტყელი). ზამთარი ცივი, თოვლის მდგრადი საფრით; იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -5,8°C. ზაფხული ზომიერად თბილი; აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა 15,7°C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა - 1050-1100 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში: 2000-2100 სთ.</p>	<p>საშუალომთის ზედა სარტყლის ჰავა; ნახშირმჟავა, ჰიდროკარბონატულ-კალციუმიან-ნატრიუმიანი რკინის შემცველი და აზოტიანი, ჰიდროკარბონატულ-კალციუმიან-მაგნიუმიანი მინერალური წყლები, დებიტი - 150 ათასი ლ/დღ.-ღ.</p>	<p>მინერალური წყლის მიღება (დალევა), პასიური კლიმატოთერაპია.</p>	<p>სასუნთქ ორგანოთა დაავადებები (ბრონქული ასთმა), ანემია, კუჭ-ნაწლავის, ნაღვლის და საშარდე გზების დაავადებები, ლიმფოდენიტები და სხვ.</p>
<p>ლებარდე</p>	<p>მდებარეობს სამეგრელოს (ეგრისის) ქედის სამხრეთი ფერდობის განშტოებაზე, მდ. ლებარდეს (მდ. ტეხურის შენაკადი) ხეობაში (მარტვილის მუნიციპალიტეტი), მარტვილიდან - 55 კმ, თბილისიდან (ჩხოროწყუს გავლით) - 340 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 1600 მ. რელიეფი - მთაგორიანი, ირგვლივ მდებარე მთის ფერდობები ძირითადად წიწვოვანი ტყეებითაა დაფარული (ნაძვი, ფიჭვი, სოჭი). კლიმატი - საშუალომთის (ზედა სარტყელი). ზამთარი ზომიერად რბილი, იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -4°C; მდგრადი თოვლის საფარი ნოემბრიდან მაისამდეა. ზაფხული ზომიერად თბილი და მშრალი; აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 15,4°C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა: 2000-2050 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში: 2000-2150 სთ.</p>	<p>საშუალომთის ზედა სარტყლის ჰავა და ნახშირმჟავა, კალციუმიან-ნატრიუმიანი (ან ნატრიუმიან-კალციუმიანი, ნარზანის ტიპის) საკმაო რაოდენობით რკინის შემცველი მინერალური წყლები, დებიტი - 40 ათასი ლ/დღ.-ღ.</p>	<p>მინერალური წყლის მიღება (დალევა), პასიური კლიმატოთერაპია.</p>	<p>კუჭ-ნაწლავის, ღვიძლისა და ნაღვლის ბუშტის, საშარდე სისტემის დაავადებები, მეორეული ანემია, სასუნთქი გზების დაავადებები.</p>

სხვა კლიმატურ-ბალნეოლოგიური კურორტებიდან აღსანიშნავია: ქვიშხეთი, ფასანაური, ნალვერი, ახალდაბა, სტეფანწმინდა, სიონი, თეთრი წყლები, მახინჯაური, კინდლი, ბესლეთი, ავადჰარა და სხვ.

პელოიდური კურორტები

კურორტი	გეოგრაფიული მონაცემები	ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები	მკურნალობის სახეობები	სამკურნალო ჩვენებები
ახტალა	მდებარეობს ალაზნის ველზე, ცივ-გომბორის ქედის ჩრდილო-აღმოსავლეთი ფერდობების ძირში (გურჯაანის მუნიციპალიტეტი), თელავიდან - 25 კმ, თბილისიდან - 145 კმ მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 145 მ. რელიეფი - ვაკე. კლიმატი - ზომიერად კონტინენტური. ზამთარი რბილი, იანვრის საშუალო ტემპერატურა - -0,9°C. ზაფხული მეტად თბილი, აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 23°C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა - 741 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში: 2100-2200 სთ.	ფსევდოვულკანური წარმოშობის ტალახი და დაბალმთის ჰავა.	ტალახის აბაზანები (ზოგადი და ადგილობრივი), აპლიკაციები, ვაგინალური და რექტალური ტამპონები (კურორტზე და კურორტის გარეშე); პასიური კლიმატოთერაპია.	ძვალ-სახსროვანი, პერიფერიული ნერვული და შარდ-სასქესო სისტემების დაავადებები; ზაფხვითა ცერებრალური დამბლებისა და პოლიომეღიტიის ნარჩენი მოვლენები.
კუმისი	მდებარეობს იალღუჯის მაღლობსა და წალასყურის ვაკეს შორის, კუმისის ტბის ჩრდილო-დასავლეთით (გარდაბნის მუნიციპალიტეტი), შედის თბილისის კურორტების ჯგუფში. მანძილი თბილისიდან - 20 კმ. სიმაღლე ზღვის დონიდან - 189 მ. რელიეფი - ბორცვიანი ვაკე. კლიმატი - კონტინენტური, მშრალი (ძირითადად თბილისის კლიმატის ანალოგიური). ზამთარი რბილი, მცირეთოვლიანი; იანვრის საშუალო ტემპერატურა - 0°C. ზაფხული ცხელი, მშრალი; აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა - 24°C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა - 550 მმ. მზის ნათების ხანგრძლივობა წელიწადში - 2200 სთ.	დაბალმთის ჰავა და კუმისის ტბის ლამის სულფიდური ტალახი სილიციუმის, ალუმინის, რკინის ჟანგეულებისა და სხვა ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებების შემცველობით; კუმისის ტბის წყალი - ქლორიდულ-სულფატურ-მაგნიუმთან-კალციუმთან-ნატრიუმთან მინერალური წყალი.	სამკურნალო ტალახის აბაზანები, თალასოთერაპია.	გულ-სისხლძარღვთა, გინეკოლოგიური და ძვალ-სახსართა სისტემის დაავადებები, ქრონიკული პიელონეფრიტი და ნეფრიტი, ცისტეტი, ქრონიკული გასტრიტები, კოლიტი და ენტეროკოლიტი, ქრონიკულიჰეპატიტი, ასევე ნერვული სისტემის დაავადებები: რედიკულიტი, იშიახი, ენცეფალიტი.

ცალკე უნდა გამოვყოთ მრავალპროფილური სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი დაწესებულებები, სადაც მსურველებს (პაციენტებს) საშუალება ექნებათ მიიღონ კომპლექსური სამედიცინო და სარეაბილიტაციო მომსახურება ერთ სივრცეში, სპეციალურად შედგენილი პროგრამის მიხედვით. სავარაუდოდ, მომავალში ასეთი კატეგორიის დაწესებულებები მოთხოვნადი გახდება. ამის საშუალება საქართველოს გააჩნია, რამეთუ ქვეყანაში ფუნქციონირებს ორი, მაღალი დონის სამკურნალო-სარეაბილიტაციო ცენტრი - სამედიცინო Wellness კურორტი „ბიოლი“ და თბილისის ბალნეოლოგიური კურორტი „თბილისი-SPA“ (იხ. ზემოთ - ბალნეოლოგიური კურორტები)

დღეს მსოფლიოში სულ უფრო პოპულარული ხდება Wellness პროდუქტების გამოყენება, რომელიც ხელს უწყობს ადამიანის ფსიქოლოგიურ და ფიზიკურ რელაქსაციას. Wellness-ი ფიზიკური, ფსიქოლოგიური და სოციალური ღონისძიებების ურთიერთკავშირის მოქნილი სისტემაა, რომელიც მიმართულია ადამიანის არა მხოლოდ ავადმყოფობისგან პროფილაქტიკაზე, არამედ ასევე სასიცოცხლო ძალების აღდგენასა და მკურნალობაზე. Wellness მომსახურების მიზანია ადამიანს შესთავაზოს და განუვითაროს ჯანსაღი ცხოვრების ჩვევები, რაც გულისხმობს SPA მომსახურებას, ფიზიკურ ვარჯიშებს, Wellness განათლებას, ჯანსაღ სამზარეულოს და ა.შ. დღეისთვის საქართველოში ფუნქციონირებს პირველი სამედიცინო Wellness კურორტი „ბიოლი“, რომელიც გაშენებულია თბილისთან ახლოს, კოჯრის სარეკრეაციო ზონაში, ზღვის დონიდან 1200 მეტრზე. კურორტზე უჯრედის დონეზე ხდება ორგანიზმის ფუნქციონირების ეფექტურობის დიაგნოსტიკა და მიღებული შედეგების საფუძველზე ინიშნება ინდივიდზე მორგებული კონკრეტული Wellness პროგრამა, რაც მოიცავს როგორც ფუნქციონალურ კვებას სამკურნალო მცენარეების დამატებით, ასევე ანტისტრესულ ფიზიკურ აქტივობებს, სათანადო SPA თერაპიებს და ინდივიდუალურად ორგანიზმზე მორგებულ სხვადასხვა პროცედურებს.

უნდა აღინიშნოს, რომ მომსახურება „ბიოლი“ გათვლილია მაღალგადახდისუნარიანი კატეგორიის მომხმარებლებზე.

საქართველოს მრავალფეროვანი და მდიდარი ბუნებრივი პირობების გათვალისწინებით მოსახლეობის რეაბილიტაცია-გამაჯანსაღებელი ეფექტის მიღწევა შესაძლებელია არა მხოლოდ სამკურნალო მეთოდებით, არამედ ეკოტურიზმის ფარგლებშიც.

კორონავირუსისა და სხვა დაავადებებისაგან უარყოფითად დამუხტული მოქალაქეებისათვის მნიშვნელოვანია დასვენება და მოგზაურობა ბუნებრივ ნაკრძალებსა და დაცულ ტერიტორიებში: საქართველოს ცენტრალურ ნაწილში მდებარეობს ბორჯომი-ხარაგაულის ეროვნული პარკი, იმერეთში სათაფლია და პრომეთეს მღვიმე, აჭარაში მტირალას და კინტრიშის დაცული ტერიტორიები. განუმეორებელია ფშავ-ხევსურეთი, თუშეთი, კახეთი, სადაც ლაგოდეხის ნაკრძალი და ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიებია. სამცხე-ჯავახეთი ცნობილია ვარძიითა და მრავლად მიმოხვეული უნიკალური ძეგლებით. ულამაზესი ადგილებია სვანეთში.

დასვენებისა და ფსიქოლოგიური განმუხტვისთვის

საუკეთესო საშუალებაა სათავგადასავლო ტურებში მონაწილეობა - საფენმავლო მარშრუტებითულ ადგილებში ფიზიკური დატვირთვით; ხანმოკლე ველო- და ავტოტურები; ალპინიზმი და კლდეზე ცოცვა; სპელეო-, ნყლისა და საცხენოსნო ტურიზმი; პარაპლანერიზმი; სათხილამურო ტურიზმი და სხვ.

აქტიური დასვენებისა და ჯანმრთელობის რეაბილიტაციისთვის სულ უფრო პოპულარულია სოფლის (აგრო-, ფერმერული) ტურიზმი, რომელიც ორიენტირებულია ტურისტების აქტიურ მონაწილეობაზე ფერმერულ საქმიანობაში სოფლად, ადგილობრივ მოსახლეობასთან ერთად. ამ შემთხვევაში ტურისტები ბინადებიან ფერმერთა სახლებში და გარკვეული დროის განმავლობაში ცხოვრობენ ადგილობრივი ცხოვრების წესით.

სოფლის ტურიზმი ორმხრივი ინტერესების სფეროს განეკუთვნება. ერთის მხრივ, იგი ხელს უწყობს ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას მომსახურების სფეროში და მათი სოციალური და ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესებას. მეორე მხრივ დაკმაყოფილებულია ტურისტის ინტერესები - ბუნების წიაღში, ეკოლოგიურად სუფთა გარემოში ცხოვრება (დასვენება), ნატურალური სოფლის პროდუქტებით კვება, მხარის ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობისა და ეთნოგრაფიული თავისებურებების გაცნობა (ტრადიციები, ნაციონალური სამზარეულო რეწვის ხელოვნება, ფოლკლორი და სხვ.), სურვილისა და შესაძლებლობების ფარგლებში მონაწილეობა ფერმერულ და საოჯახო საქმიანობაში (პლანტაციების გაშენება, მინის დამუშავება, სოფლის პროდუქტების მოყვანა-დაბინავება, შინაური ფრინველისა და საქონლის მოვლა-მოშენება, პირუტყვის საკვების დამზადება, ღვინის დანურვა, ჩურჩხელის ამოვლება, ყველის ამოყვანა, პურის ცხობა, თაფლის ამოღება და სხვ. ტურისტულ-რეკრეაციულ აქტივობებში მონაწილეობა (ლაშქრობები, სპორტული ღონისძიებები, თევზაობა, ნადირობა, ფრინველებზე დაკვირვება, სამკურნალო მცენარეების შეგროვება და სხვ.).

სოფლის ტურიზმი იმით არის მიმზიდველი, რომ ტურისტი ღებულობს რეკრეაციულ მომსახურებას შედარებით მცირე დანახარჯებით და, რაც მეტად მნიშვნელოვანია, ცხოვრობს სოფლის ჯანსაღ პირობებში.

როგორც სტატიის დასაწყისში იყო აღნიშნული, საქართველოს გააჩნია კარგი პერსპექტივები სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი (სარეაბილიტაციო) ტურიზმის სფეროში მნიშვნელოვანი პროგრესის მიღწევისა, მთავარია ოპერატიულად მივადევნოთ თვალის და სწორად შევაფასოთ ქვეყანაში და მის ფარგლებს გარეთ მუდმივად ცვალებადი ეპიდემიური სიტუაცია და აქედან გამომდინარე დაგვეგმოთ დარგის განვითარების სამოქმედო გეგმა.

ცხადია, პანდემიის და პოსტპანდემიურ პერიოდში უფრო მეტად აქტუალური და მოთხოვნადი იქნება სარეაბილიტაციო-გამაჯანსაღებელი შიდა ტურიზმის მიმართულება. ეპიდემიისგან მორალურად და ფსიქოლოგიურად გადაღლილი მოსახლეობა, სავარაუდოდ, ისარგებლებს ქვეყნის რეკრეაციული შესაძლებლობებით, იქ, სადაც აუცილებელი არ არის სამკურნალო ჩვენებები, პრიორიტეტს მიაანიჭებს ჯანმრთელობის

აღდგენას (როგორც გარკვეულწილად დაავადების პრევენციულ ღონისძიებას), რამეთუ მასზე გაღებული ხარჯები ბევრად ნაკლებია, ვიდრე მკურნალობაზე. რაც შეეხება უცხოელ ტურისტებსა და ვიზიტორებს, მას შემდეგ რაც მოიხსნება შეზღუდვები გადაადგილებაზე, მოსალოდნელია კვლავ აღსდგეს საერთაშორისო ტურიზმის ადრინდელი მასშტაბები.

წინამდებარე სტატიაში გაშუქებული საკითხი მრავალნაზნაგოვანია - იგი მჭიდროდ არის დაკავშირებული ისეთ გლობალურ პრობლემასთან, როგორცაა ქვეყნის ეკონომიკა და მისი ცალკეული სექტორები (სოფლის მეურნეობა - სასურსათო უზრუნველყოფა, ინფრასტრუქტურა, საკადრო უზრუნველყოფა, ჯანმრთელობის დაცვა და სხვ.), რომლებიც ცალკე ანალიზს და განსჯას საჭიროებს.

ამჟამად ჩვენი მიზანი იყო გვეჩვენებინა ქვეყნის სა-

კურორტო-გამაჯანსაღებელი ტურიზმის პოტენციალი და მისი შესაძლებლობები.

ოთარ ფარესიშვილი,

ქიმიის დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი

ლაურა კვარაცხელია,

ქიმიის დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი

ვალენტინა მირზაევი,

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის მეცნიერი თანამშრომელი

გამოყენებული ლიტერატურა

1. კვარაცხელია ლ., "სამკურნალო (საკურორტო) რესურსები", საქართველოს ბუნებრივი რესურსები, ტ. II, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საქართველოს სანარმოო ძალებისა და ბუნებრივი რესურსების შემსწავლელი ცენტრი, თბილისი, 2015, გვ. 875-1062.
2. ვადაჭკორია გ., უშვერიძე გ., ჯალიაშვილი ვ., საქართველოს კურორტები, თბილისი, "საბჭოთა საქართველო", 1987.
3. მესხია ი., ასათიანი რ., "საკურორტო-რეკრეაციული რესურსები და ტურიზმი", წიგნში: საქართველოს ეკონომიკა, თბილისი, 2012.
4. საქართველოს ეროვნული ატლასი, ივ.ჯავახიშვილის სახ. თსუ-ს ვახუშტი ბაგრატიონის გეოგრაფიის ინსტიტუტი, თბილისი, 2012.
5. საქართველოს 100 კურორტი, "კლიო", თბილისი, 2014.
6. ერქომაიშვილი გ., "სამედიცინო ველნეს კურორტები - საქართველოს ბრენდ კოდი მსოფლიოში", უნივერსალი, 2016.
7. O.Paresishvili, L.Kvaratskhelia, V. Mirzaeva, "Rural tourism as a promising trend of small business in Georgia: topicality, capabilities, peculiarities", Annals of Agrarian Science, Vol.15, Issue 3, 2017.
8. Z.Lomsadze, O.Paresishvili, L.Kvaratskhelia et al. "Georgian natural resources (brief review)", Annals of Agrarian Science, Vol.17, No. 1, 2019.